

VGK-Hönnun hf
Rúnar Dýrmondur Bjarnason
Grensásvegi 1
108 Reykjavík

2007010124
0000; 9310

Reykjavík, 4. júlí 2007
/--

Efni: Efnistaka af hafsbotni í Kollafirði, Faxaflóa. Ákvörðun um tillögu að matsáætlun

Í samræmi við 8. gr. laga nr. 106/2000 m.s.b. um mat á umhverfisáhrifum er hér kynnt niðurstaða Skipulagsstofnunar um tillögu Björgunar ehf. að matsáætlun um efnistöku af hafsbotni í Kollafirði, Faxaflóa.

Skipulagsstofnun barst með bréfi VGK-Hönnunar dags. 14. mars 2007 tillaga fyrirtækisins að matsáætlun:

Björgun ehf. Efnistaka af hafsbotni í Kollafirði, Faxaflóa. VGK-Hönnun, Jarðfræðistofa Kjartans Thors. Mars 2007.

Skipulagsstofnun leitaði umsagnar um tillögu Björgunar ehf. hjá eftirtöldum aðilum í samræmi við 8. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum: Reykjavíkurborgar, Faxaflóahafna, Hafrannsóknastofnunarinnar, iðnaðar- og viðskiptaráðuneytisins, Landbúnaðarstofnunar-veiðimálastjórn, Orkustofnunar, Siglingastofnunar, Umhverfisstofnunar og Umhverfissviðs Reykjavíkurborgar. Skipulagsstofnun kynnti tillöguna einnig með fréttatilkynningu og á heimasíðu stofnunarinnar.

Skipulagsstofnun bærust umsagnir og athugasemdir frá eftirtöldum aðilum: Reykjavíkurborg með bréfi dags. 27. apríl 2007, Faxaflóahöfnum með tölvupósti dags. 23. apríl og 2. júlí 2007, Hafrannsóknastofnuninni með bréfum dags. 24. apríl og 30. maí 2007, Landbúnaðarstofnun-veiðimálastjórn með bréfi dags. 28. mars 2007, Orkustofnun með bréfi dags. 3. maí 2007, Siglingastofnun með bréfi dags. 4. apríl 2007, Umhverfisstofnun með bréfi dags. 4. apríl 2007 og umhverfissviði Reykjavíkurborgar með bréfi dags. 2. apríl 2007. Skipulagsstofnun bærust einnig frekari upplýsingar frá framkvæmdaraðila í kjölfar umsagna með bréfum dags. 17. og 26. apríl og 10. maí og tölvupósti 2. júlí 2007.

NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTOFNUNAR

Í umsögnum Reykjavíkurborgar, iðnaðar- og viðskiptaráðuneytisins, Landbúnaðarstofnunar-veiðimálastjórn, Siglingastofnunar og umhverfissviðs Reykjavíkurborgar eru ekki gerðar athugasemdir við efni tillögu að matsáætlun..

Í samræmi við 8. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum hefur Skipulagsstofnun farið yfir framlagða tillögu Björgunar ehf. að matsáætlun ásamt þeim umsögnum og athugasemdum sem borist hafa stofnuninni. Skipulagsstofnun fellst á tillögu Björgunar ehf. að matsáætlun með þeim viðbótum sem koma fram í bréfum Björgunar ehf. dags. 17. og 26. apríl og 10. maí 2007 og með eftirfarandi athugasemdum.

Framkvæmdasvæði og kostir

Námur, gerð, gæði og magn efnis. Í kafla 2.2.1 í tillögu að matsáætlun er fjallað um námur og efnismagn og talin upp 15 námusvæði. Í umsögn Faxaflóahafna, dags. 23. apríl, er gerð athugasemd við frekari efnistöku úr námusvæðum 10, 12 og 14 og bent á að efnistakan verði ekki leyfð af eftirfarandi ástæðum. Á svæði 10 sé nær ekkert efni að hafa og svæðið komið inn í aðalsiglingasvæði Sundahafnar. Svæði 12 sé fullnýtt varðandi almenna efnistöku með dæluskipum og hætta á að þau fari að sækja að Engeyjarrífi. Á svæði 14 geti efnistaka haft áhrif á sjólag og um leið ölduálag á sjóvarnir í Vesturhöfn en þar sé álag frá úthafsöldu hvað mest við Reykjavík og þar séu einnig til skoðunar hugmyndir um frekari landauka. Í svörum Björgunar ehf. kemur fram að farið verði að ofangreindum ábendingum. Í viðbótarumsögn Faxaflóahafna, dags. 2. júlí 2007, kemur fram að í viðræðum við Björgun ehf. hafi komið fram áhugi á að svæði 12 verði tekið með til skoðunar í matsvinnunni og það greint hvaða umhverfisáhrif hafa komið fram við efnistöku þar á undanförunum áratugum. Þetta sé á margan hátt áhugavert og af hálfu Faxaflóahafna ekki gerð athugasemd við að þetta svæði verði skoðað en ítrekað er að frekari almenn efnistaka úr þessu svæði með dæluskipum sé bönnuð nema til komi sérstakt leyfi Faxaflóahafna.

Í umsögn Orkustofnunar er bent á að í frummatsskýrslu þurfi að sýna á korti mismunandi námuflokka, þ.e. hvort svæði er fullnýtt, hvar Björgun ehf. gerir ráð fyrir að vinna efni og hvar er eftir efni í eldri námum og kemur e.t.v. til greina að taka úr síðar. Í svörum Björgunar ehf. kemur fram að á korti í frummatsskýrslu verði námur sýndar í þremur litum til aðgreiningar, núverandi námur sem nýta eigi áfram, námur sem séu fullnýttar og námur þar sem hætt hafi verið að taka efni úr vegna ýmissa ástæðna s.s. beinna hagsmunaárekstra.

Skipulagsstofnun tekur undir mikilvægi þess að í frummatsskýrslu verði námur flokkaðar á þann hátt sem fram kemur í svörum Björgunar ehf.

Í umsögn Orkustofnunar er einnig bent á að fyrir þurfi að liggja ítarlegri upplýsingar um efnisgerð og efnisgæði þess efnis sem Björgun ehf. er að dæla upp úr sérhverri námu í Kollafirði og hve mikið eigi að taka af efni úr hverri námu. Í svörum Björgunar ehf. kemur fram að vegna aðstæðna sé erfiðleikum háð að gera marktæka úttekt á kornastærð efnis í námum með sýnatöku, en fjallað verði í frummatsskýrslu um tegund efnis út frá núverandi upplýsingum og áætlaðar magntölur birtar fyrir hverja námu.

Skipulagsstofnun tekur undir með Orkustofnun um að í frummatsskýrslu verði fjallað nánar

um magn, eftir gerð efnis, í einstökum námum út frá fyrirliggjandi upplýsingum.

Í kafla 2.3.1 í tillögu að matsáætlun er fjallað um kosti og kemur fram að Björgun ehf. hyggist taka efni úr öllum þeim 15 námum sem séu til umfjöllunar en að í frummatsskýrslunni verði nánar fjallað um kosti. Í umsögn Orkustofnunar kemur fram að æskilegt sé að afmarka fyrirhugaða legu allra kosta (þ.e. 15 fyrirhugaðra efnistökusvæða) á uppdrætti, því væntanlega þurfi að rannsaka umhverfisáhrifin á þessum svæðum. Í svari Björgunar ehf. kemur fram að ekki sé um 15 námukosti að ræða heldur er stefnt að vinnslu úr öllum námunum.

Skipulagsstofnun telur að í frummatsskýrslu þurfi að koma skýrt fram af hálfu framkvæmdaraðila ef um kosti er að ræða og einnig verði tekið þar skýrt fram úr hvaða námum fyrirhugað er að vinna efni og hverjar af námunum 15 hafi aðeins verið skoðaðar m.t.t. upplýsingaöflunar.

Áhrif á öldufar og landbrot. Í kafla 4.3.2 í tillögu að matsáætlun er fjallað um öldufar og landbrot. Í umsögn Umhverfisstofnunar kemur fram að líta beri til fleiri þátta en komi fram í tillögu að matsáætlun þegar könnuð verði breyting á öldufari af völdum breytinga á botni og hvort landbrot hafi orðið af þeim sökum og er vitnað til erlendar heimildar því til stuðnings (*a. nearshore wave conditions (wave height, period and direction) b. reduction of shelter afforded by sand and gravel banks c. tidal currents d. sediment transport between coastal and offshore environments .)*

Í svörum Björgunar ehf. er tekið undir ábendingar Umhverfisstofnunar og bent á að færustu sérfræðingar landsins hafi verið ráðnir til þess að svara spurningum um áhrif framhalds efnistöku á landbrot í Kollafirði.

Skipulagsstofnun telur að ráðgjafar Björgunar ehf. þurfi að hafa hliðsjón af þeim heimildum sem Umhverfisstofnun vísar til við mat á hættu á landbroti af völdum efnistöku í Kollafirði.

Í umsögn Orkustofnunar kemur fram að stofnunin telur nauðsynlegt að fram komi í matsáætlun hvaða námur í Kollafirði verði rannsakaðar með tilliti til breytinga á öldufari af völdum breytinga á botni. Í svörum Björgunar ehf. kemur fram að það liggi ekki fyrir en Siglingastofnun hafi verið falið að meta hugsanlega áhrif efnistökkunnar á þennan þátt og hafi Orkustofnun ákveðnar hugmyndir um hvaða námur beri að rannsaka væri gott að fá það fram.

Skipulagsstofnun bendir á mikilvægi þess að við matsvinnuna hafi Björgun ehf. og/eða Siglingastofnun samráð við Orkustofnun um hvaða námur verði skoðaðar m.t.t. breytinga á öldufari, þegar ákvarðanir verða teknar um framkvæmd rannsókna á hugsanlegum áhrifum efnistökkunnar á landbrot. Stofnunin bendir á að niðurstöður könnunar á samspili efnistöku og strandrofs þarf að kynna Reykjavíkurborg, Faxaflóahöfnum, Orkustofnun og Umhverfisstofnun áður en gengið verður frá frummatsskýrslu og fengið álit þessara aðila á þeim ályktunum sem dregnar verða af könnuninni um áhrif efnistökkunnar á landbrot á einstaka strandsvæðum. Vöktun á strandrofi og afstaða til þarfa á henni og hugsanlegrar áætlunar um hana, taki mið af niðurstöðum úttektar Siglingastofnunar sem gerð verði grein fyrir í frummatsskýrslu.

Áhrif á gruggmyndum og áhrif gruggs á lífríki. Í kafla 4.3.3 í tillögu að matsáætlun er

fjallað um gruggmyndun. Í umsögn Umhverfisstofnunar er undirstrikað að gruggmyndun, útbreiðsla gruggs og áhrif þess á lífríki verði könnuð. Í svörum Björgunar ehf. kemur fram að gerð verður rannsókn á botndýrum á námasvæðunum og komi í ljós að þar sé að finna sjaldgæfar tegundir sem þoli illa grugg, væri ástæða til að skoða þann þátt á ítarlegri hátt. Fram kemur að fjallað verður um áhrif gruggs á þær lífverur sem greindar verði í rannsóknnum og telur Björgun ehf. þá aðferðafræði vera fullnægjandi.

Skipulagsstofnun tekur undir það sem fram kemur í svörum Björgunar ehf. um að í frummatsskýrslu verði gerð grein fyrir niðurstöðum rannsókna á botndýrum á námusvæðum og næsta nágrenni og áhrifum gruggs á þær lífverur sem greindar verða. Komi í ljós í þeim rannsóknnum að á svæðunum sé að finna sjaldgæfar tegundir sem þola illa grugg, þarf að skoða nánar hvort áhrifin teljast ásættanleg og hvort hægt er og nauðsynlegt að grípa til mótvægisáðgerða og þá hverra.

Í umsögn Orkustofnunar er bent á að svara þurfi því hvort ekki sé líklegt að gruggmyndun fari vaxandi, þar sem æ meira af fínkorna efni lendi í sviflausn í dæluvökvanum og skolist fyrir borð á dæluskipunum, eftir því sem lengra er farið út í jaðra malarmyndananna.

Skipulagsstofnun tekur undir ábendingu Orkustofnunar og undirstrikar að í frummatsskýrslu þarf að fjalla um þennan þátt.

Áhrif á lífríki. Í kafla 4.3.4 í tillögu að matsáætlun er fjallað um lífríki á hafsbotni. Í umsögn Hafrannsóknastofnunarinnar er bent á að ekki komi skýrt fram hvernig sýnum verður safnað, hvað mörgum og hvar þau verða tekin. Í tillögunni sé því haldið fram að botndýralíf á malarhjöllum sé fátæklega en á „mjúkum” botni. Slíkt sé alls ekki einhlítt og geti lífríki á malarbotni verið mun fjölbreyttara og stundum sé þar að finna hægvoxta búsvæðamyndandi tegundir sem séu viðkvæmar fyrir raski. Umhverfisstofnun bendir einnig á þetta atriði. Í svörum Björgunar ehf. er, að höfðu samráði við Hafrannsóknastofnunina, sýnatöku nánar lýst. Þar kemur fram að tekin verði 2-3 sýni af óhreyfðum botni við námur 1, 3 og 11 og eitt sýni úr hverri námu. Tegundir í sýnunum verði greindar, lagt mat á verndargildi þeirra og bornar saman niðurstöður af hreyfðum og óhreyfðum botni til að leggja mat á áhrif efnistökkunar á lífríkið.

Skipulagsstofnun tekur undir tillögu Björgunar ehf. um sýnatöku og greiningu botnsýna og undirstrikar mikilvægi þess að niðurstöður verði nýttar til þess að leggja mat á áhrif þeirrar efnistöku sem þegar hefur farið fram á lífríki og niðurstöður þess lagðar til grundvallar mati á líklegum áhrifum frekari efnistöku úr einstökum námum.

Áhrif á nytjastofna. Í kafla 4.3.5 í tillögu að matsáætlun er fjallað um nytjastofna. Í umsögn Umhverfisstofnunar er vísað til rannsókna vegna áhrifa byggingar Eyrasundsbrúarinnar á nytjastofna og bent á að sýna þurfi fram á að aðferðir, sem fyrirhugað er að beita við könnun á áhrifum efnistöku í Kollafirði á nytjastofna, standist samanburð við rannsóknir í Eyrasundi.

Í umsögn Orkustofnunar er bent á að færa þurfi rök fyrir því, á hvaða upplýsingum sé byggt, þegar ályktað er að efnistakan virðist ekki hafa skaðað nytjastofna í Kollafirði.

Í svörum Björgunar ehf. kemur fram að með því að fela Hafrannsóknastofnuninni að gera úttekt á nytjastofnum í Kollafirði, hrygningu þeirra og áhrifum efnistöku þar á, hafi verið gengið eins langt og unnt sé að krefjast í því að meta áhrif á nytjastofna.

Skipulagsstofnun tekur undir það sem fram kemur í svörum Björgunar ehf. um að fyrirhuguð úttekt Hafrannsóknastofnunarinnar sé nægileg þar sem stofnunin gerir ekki athugasemdir við tillögu að matsáætlun hvað þetta varðar.

Vöktun. Í kafla 4.4 í tillögu að matsáætlun er fjallað um þætti sem ekki er gert ráð fyrir að verði fjallað um í frummatsskýrslu, þar á meðal er vöktun. Í umsögn Umhverfisstofnunar er bent á að stofnunin telji að vakta eigi valin svæði í og við námur í Kollafirði þannig að unnt sé að meta hvernig landnám raskaðra svæða fer fram, hvaða tegundir flóru og fínu nemi land að nýju og hvaða tegundir hverfi og hversu langan tíma landnám standi.

Í svörum Björgunar ehf. er bent á að í tillögu að í matsáætlun komi fram að reiknað sé með að greina botndýr í fullnýttum námum og nota niðurstöðurnar til að álykta um landnám. Kostir þess fyrirkomulags séu að svör fást fljótt. Vöktun geti tekið mannsaldur eða meira og þannig séu gerðar kröfur langt umfram það sem eðlilegt sé að leggja á framkvæmdaaðila. Í tillögu að matsáætlun sé þess einnig getið að viðhorf til vöktunar botndýralífríkis verði endurmetið að lokinni athugun á botndýralífríki í Kollafirði

Skipulagsstofnun tekur undir það sem fram kemur í svörum Björgunar ehf. um að greining á botndýrum á svæðum sem þegar hafa verið nýtt gefi vísbendingar um landnám á röskuðum svæðum. Stofnunin bendir á að niðurstöður könnunar á botndýralífi þarf að kynna Umhverfisstofnun áður en gengið verður frá frummatsskýrslu og fengið álit á þeim ályktunum sem dregnar verða af könnuninni um áhrif efnistökkunnar á botndýralíf. Stofnunin vill einnig leggja áherslu á að ákvörðun um vöktun verður ekki tekin fyrr en frummatsskýrsla liggur fyrir og taki umfang hugsanlegrar vöktunar mið af því sem athuganir á botndýralífi leiða í ljós og gerð verður grein fyrir í frummatsskýrslu.

Þóroddur F Þóroddsson

Jakob Gunnarsson

Fylgiskjöl: Afrit umsagna

Afrit: Reykjavíkurborg, Faxaflóahafnir, Hafrannsóknastofnun, iðnaðarráðuneytið, Landbúnaðarstofnun-veiðimálastjórn, Orkustofnun, Siglingastofnun, Umhverfisstofnun og Umhverfissvið Reykjavíkurborgar.

